

Je že v klopi, da mu ne bi mogel vrniti.

Ministrant je. Pride sicer samo ob nedeljah, daleč ima v cerkev. Je pri altarju isti migljec. Pa ga včasih oštejem: »Francelj, vsaj v cerkvi bodi miren!« — »Da, da!« mi obljublja ves v ognju. In me gleda tako vdano in zaupno, da bi prisegel: »Nikoli več se ne bo po cerkvi oziral, ne po kolenih sem in tja mezil, ne si dolgih las s tako silo nazaj gladil, kadar mu čisto doli na oči padajo.«

A je prihodnjo nedeljo isti nemirnež, ki je bil.

Včasih mora ob sobotah, ko imamo krščanski nauk, iti ven stati. Tudi s šibo jih dobi kdaj po rokah. Tedaj pride drugi dan, v nedeljo, nekoliko pobit v zakristijo, že eno uro pred sv. mašo. Pa boječe, v dvomih in omahovaje, se mi li naj približa ali ne, stopa proti meni in mi poljubi roko. Mati ga doma tako uči. Njegov tovariš strežnik, ki je v šoli vedno vzorno miren, tega nikoli ne stori. In me gleda z velikimi, sevajočimi očmi tako vdano in zaupno, da si mislim: »Kaj se hoče s takimle Franceljnom? Dober mu mora človek biti!«

Ko vidi, da nisem več hud, mu obraz v veselju kar žari. Pa si s tako vnemo oblači rdečo strežniško obleko, kakor bi se bal, da mu morda vendarle še porečem: »Ne boš več stregel! Nisi dovolj priden!«

Res, kaj se hoče s takimle Franceljnom?

Dr. Fr. Zbašnik:

Fran Levstik.

Kdo je bil Fran Levstik? Fran Levstik je bil velik slovenski pesnik in pisatelj, zlasti pa je kot malokdo tako dobro poznal naš jezik, našo narodno govornico. A bil je tudi še nekaj drugega: bil je velik človek! Ne mislim pri tem na njegovo rast, ki je bila nekako srednja, pač pa na njegov kristalno čisti značaj, na njegovo nesebičnost, na druge njegove lepe lastnosti, ki so ga dičile in ga delale velikega. To zasluži, da se poudari! Zakaj ni vsakdo, ki je, recimo, velik talent, tudi že velik človek! —

Letos je poteklo sto let, odkar se je rodil ta veliki mož. Zagledal je luč sveta pod slamnato streho v neznanju dolenjski vasiči z imenom Sp. Retje, ki leži kake pol ure od Velikih Lašč naprej proti Ribnici. Mimo te vasiče me je vodila

takrat, ko sem obiskaval v Ljubljani gimnazijo, večkrat pot, bodisi, da sem odhajal z doma, bodisi, da sem se vračal domov, zakaj dolenske železnice v tistem času še ni bilo. Nekoč, ob začetku velikih počitnic, se nas je bilo združilo več dijakov, ki smo bili iz ribniške doline ali njene sosesčine doma, pa smo jo ubrali kar peš proti domačemu kraju. Prenočevali smo v neki gostilni pod Turjakom, ker tistikrat tudi še ceste preko Pijave gorice ni bilo, drugi dan pa zopet nadaljevali pot, ki je bila za nekatero od nas preko 50 km dolga. Pa kaj je storilo to mladim nogam! Kadarkoli smo prišli v kako vas ali mimo nje, je zadonelo iz čvrstih grl: »Vre, vre, vre — mi smo Ribničanje!« No, ko smo dospeli do Retij, je bilo drugače! Eden tovarišev nas je opozoril: »Fantje, tukaj je Levstik doma!« Takrat je namreč še živel. Nas pa je hipoma minila norčavost. Z neko spoštljivostjo smo se ozrli na desno gori k tistim kočicam in molče smo korakali mimo.

Levstik se je moral že kot deček izkazati bištroumnega in nadarjenega, ker bi ga sicer ne bili dali v Ljubljano v šolo, kjer je obiskoval od l. 1844 pa do l. 1855 najprej dve leti osnovno šolo, potem pa še gimnazijo. Bil je večinoma odličnjak, mature pa menda zaradi bolehavosti ni delal. Hotel se je posvetiti duhovskemu stanu, a njegovi neprijatelji so preprečili to. Odkar je moral zapustiti semenišče, je živel zdaj tu, zdaj tam, kakor človek, ki nima doma. In on ga res ni imel. Zakaj za očetom, ki se je bil preselil nekam na Dolenjsko, ni hotel, nemara, ker je prebridko občutil, da ga je glede sebe varal v njegovih upih. In tako ga vidimo poslej večkrat v njegovem rojstnem kraju, kamor so ga gotovo vlekli spomini na srečna otroška leta in kjer mu je dobrohoten znanec izza mladih dni gostoljubno odprl vrata svoje skromne kočice. Tu je Levstik brez vsega udobja, ob preprosti kmečki hrani snoval in pisal svoja velika dela! Bil je nekaj časa tudi domači učitelj, enkrat na Dolenjskem, enkrat na Notranjskem, zanesla ga je usoda v Trst, na Dunaj, v Ljubljano, a kjer je bil, povsod je bil neumorno delaven in ves prežet od ene same silne želje, da bi koristil svojemu narodu!... Dolgo, dolgo je zaman iskal mirnega zatočišča, a nikjer ga ni našel za dalje časa, dokler ni naposled l. 1871 kot 41-leten mož vendarle dobil stalno službo v ljubljanski licejski knjižnici, ki jo je nad vse vestno opravljal prav do svoje prerane smrti l. 1887.

V tistih dolgih 17 letih, ko je bil bolj ali manj navezan na tujo milost in mu ni bilo nikjer obstanka, Levstik ni malo trpel. Uživeti se moramo v njegov položaj, da občutimo nekoliko gorje, ki je trlo tega ponosnega moža. A baš v tem, da tudi v svojih najhujših časih ni nikoli klonil in da je, ne oziraje se na levo, ne na desno, vedno hodil svojo ravno pot, se kaže vsa veličina njegovega značaja! Bolj kot beda, bolj kot glad ga je bolelo nemara to, da so imela vsa njegova prizadevanja pri njegovih rojakih tako malo uspeha. Ni jih bilo malo, ki so ga celo napadali, grdili ga, skušali ga onemogočiti. Toda tudi to bi ga še ne bilo tako razdražilo — saj tudi on svojim nasprotnikom ni prizanašal! — bolj ga je skelelo to, da se po njegovih naukih niti njegovi somišljeniki niso ravnali. Meni je nekoč na pol srdit, na pol žalosten potožil: »Potujčujejo nas s svojo pisavo najbolj naši lastni časopisi, pa naj bodo ti ali oni!«

Napak bi bilo, ako bi trdili, da se Levstik nikdar ni motil. Toda svojo zmoto je vsekdar rad priznal. To se je pokazalo tistikrat, ko se je bilo začelo prerekanje, ali naj se piše Prešern, Prešerin ali Preširen. Z vso njemu lastno vnetostjo se je zavzel za to, da naj se piše Preširen. Ko pa je pozneje pater Škrabec dokazal, da nobena od vseh teh pisav ni prava, temelječa da je prav samo Prešeren in ga je nekdo precej škodoželjno vprašal:

»Kaj bo pa zdaj?«, je on mirno odgovoril: »Kaj bo? Tako bomo pisali, kakor je prav — po Škrabčevu!«

Njegovo nepokvarjeno srce se je razodevalo zlasti v ljubezni, ki jo je kazal do narave. Kaj je bilo njemu bogastvo, kaj razkošje! Sredi samotnega, zelenega gozda je bil najbolj srečen! Vedno se je zavedal, da je stvarstvo zaradi tega tu, da ga občudujemo in se ga veselimo!

In potem njegova velika ljubezen do otrok! Samo človek dobrega srca ima tako rad mladino, kakor jo je imel on! V svoji zreli starosti je zahrepenel zopet po otroških srcih. Že leta 1875 se je uvrstil med »Vrtčeve« sotrudnike in objavil v njem tiste prekrasne pesmice, ki jih znamo menda vsi na pamet, ki so po vseh čitankah in o katerih piše njegov ožji rojak, pesnik Stritar, da so nekaj posebnega. Pa tudi svojega znamenitega Krpana je po moji misli nalašč tako pisal, da se naslaja ob njem tudi mlad človek...

Da, Levstik je ljubil mladino kakor malokdo! Ali pa je mladina zaslužila to? Ne vem, če kaj posebno! Zakaj dobili so se mladi poredneži, ki so se včasih nekoliko ponorčevali z njim. Med drugim je imel Levstik v svoji službi namreč tudi ta posel, da je mlajšim in starejšim dijakom knjige izposojeval. Ni pa dal vsakemu, kar je hotel, ampak je vestno pazil na to, da je bila vsebina knjige tistemu dijaku vedno primerna. To je seveda tega in onega jezilo. Pa so se zbrali taki dijaki, da ga malo podražijo in se na ta način maščujejo. Stopil je zdaj pa zdaj kak frkovec predenj in poprosil za knjigo, ki je vedel, da je ne dobi. »Ka-aj?« je zarežal Levstik ob takih prilikah. »Gledite, da...« In res jo je predrznež hitro odkuril. Dobremu Levstiku pa se še sanjalo ni, kako ga je paglavče potegnilo. No, pa če bi se mu bilo kdaj posvetilo — kaj bi bilo potem? Lahko si mislimo, kaj. Oštel bi bil nepridiprava, kakor je zaslužil, potem bi se bil pa še sam — smejal. Zameril pa bi mu v svoji dobroti gotovo ne bil!

Levstikovo stoletnico smo Slovenci dostojno praznovali. Ob vseh teh slavnih, ki so se vršila v počastitev njegovega spomina, je imel človek občutek, kakor bi se nam bil iznova rodil. Vsekakor je med nami šele zdaj prav prodrlo spoznanje, da je bil Levstik mož, kakršnih nam Bog še mnogo daj!

D. D.:

Hči.

Marica je mlada in lepa; odkar je v mestu, tudi dosti zasluži. Oni dan je prišla v domačo vas na obisk in vse jo je občudovalo radi njene lepe obleke in gosposkega vedenja. Tisti dan pa, ko se je poslovila, si je oprtal njen oče, ubog dninar, njen kovčeg in plašč, pa vzel še njen dežnik, da nese vse to svoji imenitni hčerki na precej oddaljeno železniško postajo. Med potom sta pa srečala avto in v njem sta sedela dva gospoda, znanca lepe Marice. Povabila sta jo, da prisede, ker se tudi peljeta v mesto. Oče je stal ob strani, obložen s prtljago.

»Kdo je ta stari,« je vprašal eden izmed gospodov.

»Ah, neki delavec, ki se mi je ponudil, da mi iz prijaznosti nese prtljago,« je odgovorilo dekle in potem... dala možu par dinarjev.

»Zahvalim. Pa zbogom!«

Avto je oddrdral. Stari mož je pa stal na cesti in vrtel klobuk v rokah. V cestni prah sta padla dinarja.